

Svar på skriftligt spørgsmål om att trygga de sökandes rättssäkerhet och jämlikhet vid inträdesprov till högskolor under undantagsförhållanden

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spørgsmål SS 417/2020 rd undertecknat av riksdagsledamot Päivi Räsänen /kd:

Hur tryggas de sökandes rättssäkerhet och jämlikhet vid inträdesprov till högskolor under undantagsförhållanden, när betygsurvalet plötsligt utökas betydligt och

hur säkerställer regeringen att alla utbildningslinjer och fakulteter under framtida undantagstillstånd omfattas av gemensamma riksomfattande regler, så att de sökande inte hamnar i en ojämlik ställning och så att motiverade sökande inte hamnar utanför ansökningsprocessen

Som svar på detta spørgsmål anför jag följande:

Enligt universitetslagen (558/2009) och yrkeshögskolelagen (932/2014) är det högskolorna som beslutar om studerandeurvalet, antalet studerande som ska antas och om urvalsgrunderna, till exempel om poängsättningen av betyg och anordnande av eventuella urvalsprov. Enligt nämnda lagar ordnas urvalet av studerande till utbildning som leder till examen vid en högskola, med undantag av universitetens påbyggnadsutbildning, i form av en gemensam ansökan till högskolorna och det föreskrivs närmare om förfarandet i statsrådets förordning. Enligt statsrådets förordning om gemensam ansökan till högskolorna (289/2019) ansvarar Utbildningsstyrelsen för genomförandet av den gemensamma ansökan och undervisnings- och kulturministeriet fastställer tidtabellen för den gemensamma ansökan som Utbildningsstyrelsen och högskolorna har be-
rett.

Högskolornas självstyrelse som omfattar studerandeurvalet tryggas för universitetens del genom grundlagen och universitetslagen och för yrkeshögskolornas del av yrkeshögskolelagen. Undervisnings- och kulturministeriets möjligheter att ingripa i förrättandet av högskolornas studerandeurval är juridiskt begränsade och lagstiftningen ger ingen möjlighet att ingripa i studerandeurvalet som omfattas av högskolornas självstyrelse och grunderna för det, till exempel gällande hur urvalen ordnas.

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 417/2020 rd

Ministeriet och högskolorna har ofta kommit överens om riktlinjerna för utvecklingen av urvalen för de kommande åren (till exempel i anslutning till den avsevärda utökningen av en betygsbaserad antagning under den senaste regeringsperioden) men inte ens då tog ministeriet ställning till poängsättningen av betygen eller till exempel till hur urvalsproven i detalj anordnades eller deras innehåll. Högskolorna har beslutsrätten och ansvarar för ordnandet av studerandeurvalet även under covid-epidemin.

Undervisnings- och kulturministeriet har understött högskolorna i utformningen av en lägesbild bland annat genom att ordna regelbundna samtal med högskolorna. Undervisnings- och kulturministeriet har också inriktat koordineringsresurser för stöd av studier och undervisning och förvaltningsamarbete som anskaffats hos CSC – Centret för IT-expertis för att stöda högskolorna. CSC tillhandahåller expertishjälp som stöder högskolorna i förberedelserna av genomförandet av urvalet under de kommande månaderna. Undervisnings- och kulturministeriet har även ordnat regelbundna samtal med studentorganisationerna.

Universiteten och yrkeshögskolorna följer förvaltningslagen när de utför sin offentliga förvaltningsuppgift, även när det gäller studerandeurval. I 6 § i förvaltningslagen föreskrivs om de allmänna rättsprinciperna som även högskolorna ska iaktta i sin verksamhet. Enligt bestämmelsen ska en myndighet bemöta dem som uträttar ärenden hos förvaltningen jämlikt (den så kallade likställighetsprincipen) och använda sina befogenheter enbart för syften som är godtagbara enligt lag (den så kallade principen om ändamålsbundenhet). Myndigheternas åtgärder ska vara opartiska (den så kallade objektivitetsprincipen) och stå i rätt proportion till sitt syfte (den så kallade proportionalitetsprincipen). Åtgärderna ska skydda förväntningar som är berättigade enligt rättsordningen (den så kallade principen om skydd för berättigade förväntningar).

Paragraf 22 § i grundlagen ålägger det allmänna att se till att de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna tillgodoses. När genomförandet av urvalen ändras ska högskolorna också analysera fördelarna och nackdelarna i anslutning till de olika alternativen med tanke på hur de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna tillgodoses. Vilken lösning som helst som avviker från vad som tidigare meddelats strider i princip mot principen om skydd för berättigade förväntningar som ska tillämpas i förvaltningsverksamheten. Å andra sidan ska högskolorna beakta smittorisken som urvalsproven ger upphov till både för dem som deltar i urvalsproven och högskolornas personal samt deras närmsta krets. Om den här risken är betydande kan den ge tillräckligt stöd för tanken på att frånga till exempel fysiska urvalsprov som planerats i tidigare omfattning i syfte att skydda liv och hälsa. Högskolorna borde också sträva efter sådana förfaranden i vilka risken för missbruk som äventyrar sökandes rättskydd är så låg som möjligt. Samtidigt ska också den jämlika behandlingen av de sökande beaktas. Universiteten och yrkeshögskolorna ska då de ordnar urvalsprov se till att verksamhet som betraktas som en offentlig förvaltningsuppgift är förutsägbar, konsekvent och även i övrigt överensstämmer med god förvaltningspraxis. Sökande ska i tillräcklig utsträckning och i tillräckligt god tid informeras om genomförandet av urvalen, arrangemangen kring dessa samt om kraven.

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 417/2020 rd

Undervisnings- och kulturministeriet har uppmärksammat de rättskyddsaspekter som anknyter till de ovan beskrivna urvalsgrunderna i samtalen med universiteten och högskolorna på ett sätt som respekterar universitetens och yrkeshögskolornas autonomi och framhåvt behovet av noggrann prövning och konsekvensbedömning i samband med att nya lösningar tas fram.

Helsingfors 3.6.2020

Forsknings- och kulturminister Hanna Kosonen